

Seywan Seîdîyan DÎYARBEKIR DE HUNERMENDÊKO MEHABADIJ

Seywan Seîdîyan: "Rojhelat de huner parçeyêkê cuye yo, bitaybetî zî muzîk û deyîrî. Govende kulturêko umûmî ya. Ciwankarî û meslegê hunerî zafê keyeyan de estê. Cilûbergê kurdî zaf rindek ê, bitaybet zî kincê cinîyan zaf weşik ê. Şîir û edebîyat zaf yenê heskerdene, bi hawayêko pêroyî şar huner ra hes keno û hurmet nîşan dano."

→ 4-5

Mîyaran de
Festîvalê Galûran
9ê gulane de Mî-
yaran de Festîvalê
6. yê Galûran vi-
raziya.

3

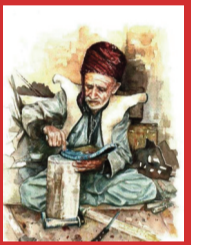
Amed de
Fuara Kitaban
Kurdan reya ve-
rêne Dîyarbekir
de fuara kitaban
organîze
kerde.

3

PÎLÊ PÎLAN
Tîya bî û çinê bî.
Koyêke de way
û birayke bî.
Bira rocêke yanê
şino verê
çemî..

6

Roja 3 gulane 2015 de Xarpêt de bi organîzekerdişê Eğıtîm-Senî panelê zazakî/kirmanckî virazîya. Reya verên a ke Xarpêt de derheqê zazakî/kirmanckî de no hewa yew xebate biye.

Babetê panelî "Edebîyatê Nuştekî yê Zazakî/Kirmanckî" û "Çimeyanê Tarîxî de Zazakî/Kirmanckî" bî. Moderator serekê şubeyê Eğıtîm-Senî Xarpêtî Fûat Koç, qalîkerdaxî zî nuştox Roşan Lezgîn û avûkat Bîlal Zîlan bî.

Destpekerdişê panelî de Fûat Koçî va: "Ma na xebate bi pêşniyazê tayê xortan amade kerde. Sere de ma înan rê spas kenî. Şima zî hewl zanî ke za-

zakî/kirmanckî mintiqaya ma de bitaybetî bajarê ma de zaf yena qalkerdiş. Ziwanê dadîyê mi zî zazakî/kirmanckî yo la ma tirkî mekteba verên de musayî. Seba asîmilasyonî zaf dewî ameyî vengkerdiş. Hetê etnikî ra şarê dewan hîna zaf xurt bî. Nê projeyî zaf cayan de tesîrêko gird kerd. Senî ke ma tirkî badê cû musayî nika zî qicê ma ziwane dadîyê xo dima musenî. UNESCO zaf rey vat ke ziwani ke ha vîr ra şinî û vindî benî, zazakî/kirmanckî zî miyanê înan de ya. Ma zaza yî la ma qicanê/tûtanê xo de bi ziwane xo qal nêkenî, ziwane xo nêmusenî û ma paşt nêdanê ziwane xo. Ma qedr-qîymetê ziwane xo nêzanî. Heme welatan de, bitaybetî Xarpêt de ma ziwane xo peygoş kenî. No samed ra reya verên a ke na xebate ke Xarpêt de bena ma zaf qîymetin vînenî. Seba ke her di mamostayê ma yê erjîayeyî ziwani ser o xebatêka muhîme kerda, kede daya, heqê înan ma ser o zêde yo..."

Zaf sazîyan ra (KESK, İHD...) merdimî, namzedê HDP, wendekarî, karkerî û şairî beşdarê panelî biyî û eywanê keyeyê maliman pîr kerd. Wina asa ke şarê Xarpêtî bi na xebate zaf memnun û

XARPÊT DE PANELÊ ZAZAKÎ VIRAZÎYA

zaf şa biyo. Qalkerdişê Fûat Koçî ra dima İdrîs Yazarı yew şîire wende. Beşdarê panelî wendişê şîire ra zaf keyfweş biyî. Dima nuştox û cigêrayox Roşan Lezgînî Mewludê Ehmedê Xasî ra hetanê xebata mamosta Malmîsanijî û embazanê ey dest bi tarîfê edebîyatê zazakî/kirmanckî kerd. Roşan Lezgînî dima kovara Tîrêj, Vate, Şewçila û kirdkî de rojnameyo verên Newepelî ser o qisey kerd. Roşan Lezgînî qalkerdişê xo de va: "Ronayîşê cumhuriyetî ra hetanê ewro, kurdan ser o hend qedexeyî, hend înkarkerdiş, hend politikaya pêt biya ancî ziwane ma roj bi roje aver şino. Goreyê îstatîstîkanê Newepelî, 74 hûmaran de 259 kesan nuşto, weşaniyayîşê kitabane edebî yê sey roman, hikaye û şîiran zî zaf zêde biyê..."

Bîlal Zîlanî zî çimeyanê tarîxîyan de kam nuştoxî kirdan û zazakî/kirmanckî ra behs kerdo ser o qisey kerd. Bîlal Zîlanî qalîkerdişê xo de hîna zaf çimeyanê tarîxîyan ser o vindert. Çekuyê zaza, dimilî, kird û kirmanc kamca de çi tewir vîyartî îzeh kerdî. Bîlal Zîlanî tarîx de kirdî/zazayî senî ameyî namekerdiş, înan ra behs kerd. Goreyê vatişê ey: "Kurdî sey mîletêk cîya-cîya grûbanê komelkîyan

ra yenî meydan û bi lehçe-yanê cîya-cîyayan qisey kenî. Grûbê komelkî yê kurdan zî xo bi nameyanê cîya-cîyayan name kenî yan zî teber ra cîya-cîya name benî. Kurdê ke tarîx de bi nameyanê "Dimilî/Dunbulî" û "Ekrad-ı Zaza" (Kurdê Zazayî) behsê înan biyo, ca ra ca xo bi nameyanê Kird, Kirmanc, Dimilî û Zaza, ziwane xo zî bi nameyanê Kirdkî, Kirmanckî, Dimilkî û Zazakî, mintiqaya xo zî bi nameyanê Kirmancîye û Kirdane name kerdo. Herçiqaş nê nameyan ra ewro çekuya "zaza" bineyna meşhur biya zî, nê heme nameyî prosesê tarîxî de ameyî gurênayîş. Faktorê xonamekerdişî prosesê tarîxî ra girêdaye yî. Şarî ge-ge bi

nameyê etnikî, bi nameyê komelkî, bi nameyê eşîrkî û bi sewbîna tewir cîya-cîya xo name kerdo. Bi rastî nê tewir namekerdişê cîya-cîyayî hem kurdanê bînan miyan de, hem zî miyanê sewbîna mîletan de estî..." Bîlal Zîlanî qalîkerdişê xo wina dewam kerd: "Kam şima çi şekl îfade keno wa bikero, goreyê eseranê ke tede behsê kirdan û kirdkî beno, ma kurd î û lîsanê ma zî kirdkî/zazakî yo."

Panel ra pey persî persîyayî, her di panelîstî yew bi yew cewabê persan dayî. Ê ke beşdarê panelî biyî hêşê înan hîna zaf zelal bi. Şarê Xarpêtî viraştîşê nê panelî ra zaf keyfweş bi. Seke miyanê şarî de zî ame qalkerdiş şarê bajarê Xarpêtî nê tewir xebatan hîna zaf wazeno. Xebata zazakî/kirmanckî ke serranê peyênan de biya zêde mojna ma ke tesîrê her bajarê kirdan kerdo. Nê panelî xortanê kirdan ser o yew sînerjîyo pozîttîf viraşt. Ma hêvî kenî ke şarê Xarpêtî nika ra pey hîna zaf paştî dano nê xebatan.

İdrîs Yazar & Mesut Yeşilkaya

**EDÎTORÎ
RA**

Roşan LEZGÎN

Ma kurdî sey mîlet esasê xo de hetê xo yê milî/neteweyî ra bîndest ê. Helbet mîyanê kurdan de tayê grûbê dînî, ma vajin, yaresan/elewî û êzîdî estê ke hetê bawerîya xo ra rastê zulm û neheqî yenê. La esasê xo de, bingede, heme kurdî "kurdîti"ya xo ra bîndest ê. Yanî milîyetê kurdan binê dagîrkerî, tehqîr û zulmî de yo. Nê sedemî ra yo ke kurdî hetê hîsîyat û nasnameyê xo yê neteweyî ra tim zeîf mendê, şûûrê înan o milî qels mendo.

Mîletê serdestî ke wayîrê dewletan ê, dor ro kurdan girewto. Hem erdê kurdan hem kurdî bi xo girewtê binê nîreyê xo, vera kurdan de polîtîkayêka zaf pêteronaya û bi heme hêzê xo polîtîkaya xo tetbîq kenê. Bingeyê polîtîkaya mîletanê serdestan zeîfkerdişê nasname û hîsîyatê milî/neteweyî yê kurdan o. Coka seba ma kurdan mucadeleyê neteweyî de tesbîtkerdiş û muşexskerdişê erjanê milî zaf muhîm o. Yanî ganî ma bizanin ke mîlet û milîyet, netewe û neteweyîti çi yê. Dima zî ma bala xo bidin ser ke tefekur, lebat û têwgêrayîşê

ma netîce de xizmetê çiyî keno. Ganî ma refleksê xo goreyê nê tesbîtan ra eyar bikin.

Mucadeleyê milî/neteweyî de pawitiş/muhafezekerdiş yanî miqatkerdiş/seveknayîş, afernayîş yanî zêdnayîş/xurtkerdiş û averberdişê erjanê neteweyî esas o. Erjê milî/neteweyî sere de nasnameyê milî, ziwan, kultur, welat û erdê milî ser o îqtîdarê milî yo. Bi vateyêko bîn, hedef wayîrê dewleta xo bîyayîşê mîletê merdimî yo. Coka verê verkan gerekê hişê ma de nasname û erjê ma yê neteweyî muşexes û zelal bê. Dima, ganî ma emîn bin ke tefekur, têwgêrayîş û xebata ma xizmetê erjanê ma yê neteweyî de ya yan ney. Eke ma sey kes/şexs nê hetî ra hişê xo, tefekurê xo zelal nêkin, ma bi zanyîş hisîyatê xo pêt nêkin, bi nisbetêko zêde ihtîmal o ke ma kar û xebata xo de xizmetê neteweya xo de nêbin, heta beno ke ma eleyhê mîletê xo de bin!

Wazenî ma sey kesî bifikirîn, wazenî sey aîle yan grûbe, yan zî sey komele, rêxistin û partî, ferq nêkeno. Gelo fikir, hedef û polîtîkaya ma, ancî têwgêrayîş û xebata ma netîce de xizmetê çiyî keno. Ganî ma hertim na perse xo ra bipersin û ma bieşkin cewabê xo zî bi hawayêko zelal bidin. Ê helbet çiyê tewr muhîm, ganî mucadeleyê ma bingeyêkê exlaqî û însanî ser o ronîyo û bie-

dalet bo. Çünke mucadeleyê vera serdestan, mucadeleyê bindestîye ra vejîyayîş, mucadeleyê edalet û heqîye yo. Mucadeleyê edalet û heqîye bi metodanê neheqan nêbeno.

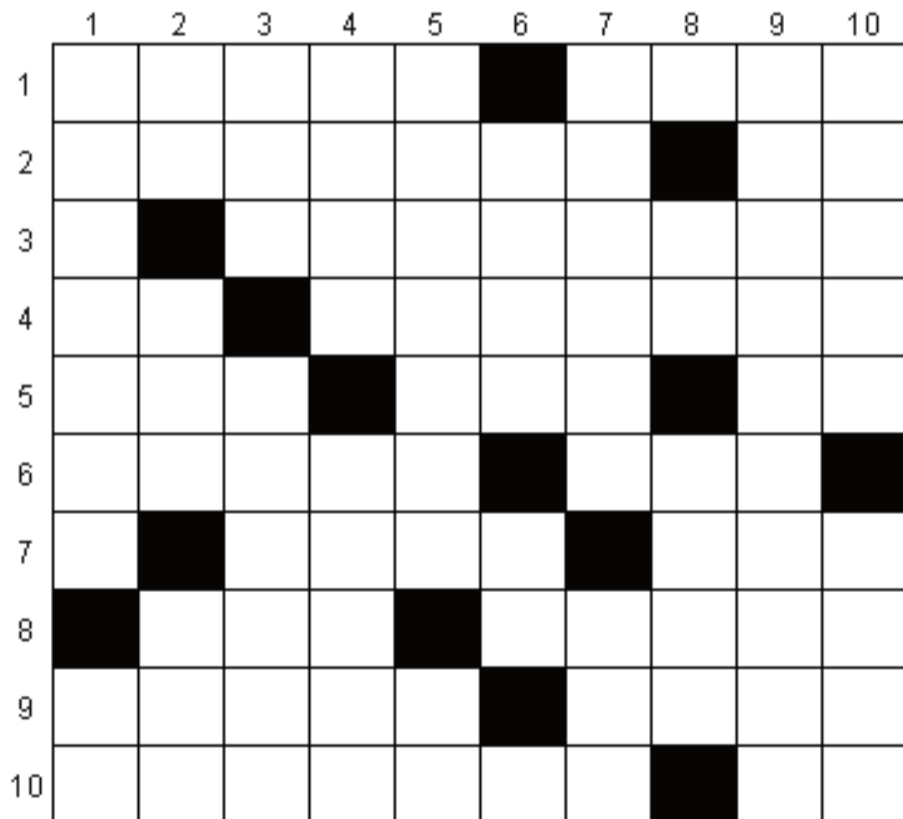
Mucadeleyê rojnameyê ma *Newepelî* zî bingeyê fikrê neteweyî ser o pawitiş, afernayîş û averberdişê nasname û erjanê neteweyî yo. Kurdî mîletêko zafziwan û zafdîn ê. Yanî mîyanê nasnameyê makro yê "kurdîtiye" de gelêk nasnameyê mikroyî yê ziwani û dînî estê. Rojnameyê *Newepelî* destpêk ra hetanî ewro bi fikrê neteweyî, bi şûûrê milî weşana xo dewam keno. Ma tu kurdêk yan hereketêkê kurdan red nêkenê, nêzerenê. Neke bivatiş heqîqet de ma lebitiyenê ke bingeyêkê demokratîk û exlaqî ser o xebata xo bikin. Ma bi cahdkerdişê xo yê masum û mutewazî la bi paştgirî û hetkarîya şima embazanê kurdperweran resayî hûmara xo ya hewtay û pancine. No serkewtişêko mutewazî la zaf cidî yo.

Gama ke ma ewnîyenê xo dima, heqîqeten pirêzeyêko pak û weçînaye ma dima aseno. Nameyê mîlet û milîyetê ma ser o, nameyê nasname û erjanê ma yê neteweyî ser o, nameyê însanîyetî ser no pirêze sey çimeyê îftîxarî beriqiyeno. No çimeyê îftîxarî êdî aîdê mîlet û milîyetê ma yo; çimeyê kultur û edebîyatê

ma yo.

Hedefanê *Newepelî* ra o tewr muhîm no bi ke warê xizmetê neteweyî de kadroyan amade bikero. Nika ma vînenê, tewr zaf nê hetî ra ma mesafe girewto. Sey nimûneyî, 75 hûmaranê *Newepelî* de 1610 nuştayê cîya-cîyayî weşanîyayê, 36 cinî 225 camêrd 261 kesan tede nuştî. Nînan ra nêzdîyê 200 kesan reya verêne *Newepel* de dest bi nuştîş kerdo. Qismêko muhîm yê nê nuştîxanê êdî daîmî nusenê, tercumeyan kenê, unîversîteyan de lîsanso berz wanenê. Qismêkê înan êdî nuşte û teblîxanê îlmî amade kenê û panel, semîner û konferansan de pêşkêş kenê. Qismêkê êdî biyê wayîrê kitabî yan çend kitabîyan û sey nuştîxanê şinasîyenê. Yanî *Newepelî* nuştîxanê xo bi xo afernayî; ma yew bi yew heme nuştîxanê xo dir eleqedar bîyî, ma prosesê nuştîşê sey kursî bikar ard.

Newepel seba kadroyanê neweyan wezîfeyê mektebî vînenê. La ma nê mucadeleyê xo sey yew xebata mutewazî vînenê. Xebatêka mutewazî la raşt û bişûûre. Çünke xebata ma bizanayîş û plankerde ya. Eke ma bi nê mucadeleyê xo doza neteweyî yê kurdîtiye de gamêka qijkeke zî eşta, ma di kerrayî raşt nayê pêser, ma xo bextewar hîs kenê.

CORA-CÊR

- 1- Destana îranîyan a milî ke Firdewsî nušta - Mekan, mesken, herinde
2- Mîyanê "zime"yî - Areyê peroj/teştare û şanî - Edatêk

- 3- (seba nêweşan) Şewat, adir - Mesderê "eştîş"î
4- Vaş, werdê heywanan - Ber, eksê "zere"yî
5- Rojnameyo bi kirdkî/zazakî - Sembolê tîtanî

- 6- (ters ra) Berey, eksê "rew"î - Mîyanê "dîko"yî
7- Waştîye, sînayîye - Dêke, cinîya ke wextê domanardişî de bena ardimkar
8- Mîyanê "mêse" - Maxe, lodike
9- Yemenîdeştîxan, keso ke yemenî derzeno
10- Hengazî, hacetêka cite - Mirad, waştîş, nîyaz

X A Ç E P E R S

ÇEPA-RAST

- 1- Doktor ... (Sait Kırmızıtoprak) - Qer (reng)
2- Karkerî, mişagî, paletî - Mîyanê "zele"
3- Şewlete, nîmeyê şewe
4- Prefîksêkê negatîfiye - Îzan, fehm, fehmdariye

- 5- Mabeyn, orte, beyntar - Peynîye, eksê "ver"î - Sembolê neonî
6- Siba - Tu, tif, alîye
7- Sinc, sincik, qît - Çimeyêkê banî
8- Zad, tene - Derd, xem, elem
9- Behîşt - Eksê "nîzm"î
10- Qitayêk, parzemînêk - Bi kurmancî/kirdaskî "rew", "lez"

Cewabê Hûmara Verêne

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	M	E	M	Ê	A	L	A	N	■	D
2	A	L	I	Ş	K	E	■	A	R	E
3	L	E	J	■	A	M	A	T	O	R
4	A	L	■	H	D	■	Ş	O	P	E
5	B	O	Ç	E	■	E	M	R	■	S
6	A	■	A	M	A	D	E	■	B	A
7	D	Î	W	A	N	■	■	S	E	Y
8	Ê	Z	I	M	D	A	R	Î	Y	E
9	■	A	Ş	■	A	L	E	M	A	N
10	E	N	■	Ê	L	■	W	A	R	E

MÎYARAN DE FESTÎVALÊ GALÛRAN

Îdrîs YAZAR

Roja 9 gulane 2015 de Mîyaran de Festîvalê 6. yê Galûran virazîya.

Serra 2005 ra nat seba galûran Mîyaran de festîval organîze beno. La mîyanê serranê 2005-2015 ge-ge organîze nêbi coka des û yew serrî mîyan de festîval reya şeşin a ke pîroz beno.

Galûrî (gulnixûn; ters lale) bi beşna xo xemlê Koyê Vazdan û Koyê Sipî yê. Kulturê ma de mizgîndayoxê wisarî yê.

Dinya de zaf kêmî vîniyenê. Vernîya adare de sereyê xo herrî ra

hawananê û hetanî nêmeyê aşma gulane qediyênê.

Qama galûran nêzdîyê 70-80 santîmî derg bena û her gilê înan de bêntarê 3-8 galûrî abenê. Her serê sibayî mîyanê pelanê galûran ra dilopê awe çilkenê. Goreyê rîwayetan,

no semed ra asurîyan aye ra vato "vilika berminike" û pîroz qeub kerda.

Festîvalê emserî derheqê kulturî de kêmî mend, hîna zaf bi hawayêko polîtîk û resmî viyart. Dara Hênî, Depe, Xulaman û Pali ra mêmânî ameybî la namzedê HDP Îbrahîm Bîngol, Turkan Bîngol û namzedê AKP Serpîl Bulut zî seba festîvalî ameybî.

Ez hêvî kena ke hewna festîval no resmîyet ra ve-jîyo û hîna rengîn hîna baş organîze bibo.

HAYLÊ DELAL

Haylê delal, haylê delal
Çim tu sîya yê, kî von xezal
Bunî tu ez visto çî hal
Sêy hotê serrî bîyo pîr û kal

Delal ruej ez bîyesabir o
Hon şewo herimnaw mi ro
Zerrî mi tu kul kêrd piro
Ti zerrserda zerrgawuro

Delal willê darêy wi oma
Sey say sura şirîntom a
Yêy ez visto qeyd û doma
Ez xapîyno şîya nîyoma

Delal Laleşê Şengalî ya
Sey hak zarecon zerçalî ya
Zaf tuerin a, şîrin kalî ya
Ya tuernê Zerdestê kalî ya

Delal ewir çimon tue wo
Mi kên qetilkar guene wo
Nîyoz ben gej kuen kuewo
Şar qal ken pê min û tuowo

Gawon Welatî

Mintiqa: Dewê Weir, Pali

Kurdan Fuara Kitaban Organîze Kerde

Kurdan reya verêne Dîyarbekir de fuara kitaban organîze kerde. Fuara Kitaban a Yewine ke Şaredarîya Dîyarbekirî organîze kerde rojanê 12-17 gulane 2015, Parka Sumerî ya Dîyarbekirî de dewam kerde.

Bî çend serrî ke organîzasyonê fuaran TUYAP Dîyarbekir de fuara kitaban organîze keno. La seba ke zêde kar nêkeno, par TUYAPî qerar girewt ke êdî Dîyarbekir de fuare organîze nêkerê. Naye ser o şaredarîya Dîyarbekirî qerar girewt ke fuara kitaban organîze bikero.

Zafane weşanxaneyê kurdan 72 weşanxane û dezgeyî beşdarê Fuara Kitaban a Yewine ya Dîyarbekirî bîyî. Rojnameyê ma Newepel, kovara edebî hunerî Şewçîla, Weşanxaneyê Roşna û Weşanxaneyê Vateyî zî fuare de cayê xo girewt.

GULISTAN

Ugur Sermîyan

Gulistan naleno, gulî derdin ê
Heyfê a gula mi, heyfê gila ci!
Adir bîyo cemed, zerrî serdin ê
Heyfê kila zerrî, heyfê wela ci!

Bilbil heredîyo, qet seda çin o
Awirê xorînî, naz-eda çin o
Seba boya miskî, canfeda çin o
Heyfê lîzga terne, heyfê vila ci!

Bîyo sebebê ma loqmeyê nanî
Gino sêneyê ma qalê nêzanî
Şaro esmer mendo bê sermîyanî
Heyfê şayîrî bo, heyfê qala ci!

14 Gulane 2015

BELEDIYAYA PİRANÎ RA TABELAYA KURDKÎ

Biewnî: NewePel, h. 74, r. 5

Ferhengek

afernayene: üretmek
afernayîş (n): üretme
astengî (m): engel
bextewar, -e: mutlu, bahtiyar
cenayîş (n): çalmak
çime (n): kaynak
dildarî (m): gönüllülük
erj (n): değer
erjnayene: değerlendirmek
erjnayîş (n): değerlendirme
helwêste (m): tavîr; duruş
hemkarî (m): işbirliği

heqdest (n): el emeği ücreti
hoke (m): açî
komel (n): toplum
komele (m): dernek
mezd (n): ücret
nîjad (n): ırk
nîjadperestî (m): ırkçılık
pêşange (n): sergi
rexne (n): eleştiri
seyek, -e: öksüz, yetim
tradîsyonel (n): geleneksel
xemsar, -e: duyarsız; ilgisiz

Mîyeriko Wayîr Kênûn

Arêkerdax: Îsmet BOR

Yew merdim rewna ra zewijîyo la tim ci îr qijê kênayîn benê, qet lajî yi çinîk ê. Mîyerik zaf qayîl o yew lajê yi zî bibo, la dayox Ela wo, qewetê yi pira nêrasen. Cinîya mîyerikî zî derdê mêrdeyê xwu hol zûna, a zî zaf qayîl a lajêk biwelidîyo û mêrdeyê xwu şa bikero.

Cinîyek reyna digûn a. Cinîyek ne zîyar verdena ne şêx û melayî verdena, her ca ra duayêk wazena her ca ra teberikêk ûna ke wa ci îr lajêk bibo. Rûeja weşbîyayîşî yena, cinîyek welidîyena, la reyna ci îr kênâ bena. Cinîyeke zaf qehrîyena. A hele yew cinîyeka aşike yena fekî berî û geşt wazena. Cinîya keyeyî ûnîyena cinîyeka aşike ra, yew pîyeçek paştî ra beste yo, hema zaf qij o. Cinîyek mirtibe ra pers kena vûna, "Pîyeçekê ti laj o yan kênâ wa?" A vûna "Pîyeçekê min laj o." Cinîyeke vûna "Ez qirbûnî ti, ti nêna ma pîyeçekûnê xwu bivîrnî? Ez aye xwu dûna ti, ti zî ayê xwu bide min, ez ser ra pere zî dûna ti." Cinîyeka aşike vengê pereyî eşnawena, ca di herind id vûna "Wa

bo, ma bivîrne. Mi îr ha laj ha kênâ qet ferq nêkeno."

Her di pîyeçekûnê xwu vurnenê, cinîyeke zaf bena şa. Şûnd mêrdê ye yeno keye, a veng dûna mêrdê xwu û vûna "Mîyerik mîjdanê mi bide, çimê to roşn bê, ma rî lajêk bîyo." Mîyerik zaf beno şa.

Wext sey awk vîyarano, serrî yenê şinê, lajek beno desirme. Mîyerik hîn şiyero kûmca, çî gure bikero, lajê xwu zî xwu de tê beno. La kûmca şiyerî, çî gure bikerî lajê mîyerikî elaqeyê ê gureyî nêkeno. Timûtim yan def û zirna ra qisê keno, yan kêf û eşq ra qisê keno. Mesela, eke cayêk de yew dare bivîno ca d' vûn "Bawo, ti zûnî, ina dare ra zaf rind birra defî taşiyena, ina dare ra zaf rind çûnqalê defî vîrazîyena, yan zî ina meşke ra zaf rind def beno."

Yew nîya, di nîya. Mîyerik kuweno şubhe, xwu xwu vûn, "Tesîl ini lajî mi nîyo!" Mîyerik şino cinîya xwu ser, vûn "De cinîyek mi ra raştê xwu vaj! Ti in qij kûmca ra ard? In qij tesîl qijî ma nîyo? Ne elaqê ey gurî r' esto, ne zî keyeyî esto. Mela kar û gureyê ey def, zirna û meşk a." Cinîyekê vûna "Mîyerik, willay ez zaf qayîl bîya ti şa biker. Ez welidîyawa, mi îr reyna yew kênâ bî, a hele yew cinîya aşike ûmê fekî berî, yew pîyeçeka lajîn paştî ya beste bî. Mi aye ra va ti nêna ma pîyeçekûn xwu bivîrnî? Mi cê çî perê day aye û mi lajî aye aye ra guret û

kênayê ma da aye."

Mîyerik ca d' herind id destê lajekî tepişeno û kuweno teber şino ca bi ca gêreno, dê kumca babî û dadîyê lajekî ca keno, lajê ayin bido ci kênayê xwu peyser bîyaro.

Mîyerik pê aşmûn a ho reyarûn ra, çê ca xwu dima nêverdayo la qet cayêk de zî kênê xwu ca nêkeno. Ûhû, rûejêk şin mîyon yew qelebalix, cayêk ûnîyen ci, aşikûn xêm xwu vîraşt, her yew yew het a şîyo geşt arêdo. Mela tay extîyarî, qijî û cinîyî estê. Mîyerik ûnîyen ci, cayêk eg' yew kêneka pank û vîraştî ha serî yew

kelûndêsî ya û rêşta rêseno. Mîyerik çim ginen kênêke zerrê yi çixena, xwu xwu vûn, "Willay ya kumca şîyor, kênê mi ina wa." Mîyerik şin ver kênêk û vûn "Kênâ, ti ha îfya se kena?" Kênêk vûna "Xalo, ez a rêşta rêseno." Mîyerik vûn "La ti qey sey her kesî nêşina geşt arê nêdûna?" Kênêk vûna "Xalo ez ê gurûn ra hes nêken." Mîyerik vûn "La babî û dadîyê ti hê kûmca?" Kênêk vûna "Babîye mi şîyû geşt dîn arê û dadîyê mi zî ha xêm di ya."

Mîyerik şin fêk bêr xêm, veng dîn cinîyeka aşike, vûn "Waye m' yew pers mi est." Cinîyeka aşike vûna "Vaj! Ti vûn se?"

Mîyerik vûn "Gelo ina kênê şima wa nîyo şima yew tenî de bedilnawa?" Cinîyek vûna "Homa ye megir. Ega Homa a rûej lingê mi bişikîten, ez o keye meşîyen! Willê filûn tarîx id ez şîya fulûn dewe, yew cinîyek ser a perê zî dê mi û mi lajî xwu da vera ina bêmrad arda. Ne şina geşt dûna arê, ne zî sobîna guri zûna. Mila ha îr zerûn gezi kena, xwu sus kena, rêşta rêseno. Ez nîyezûn mi qey gêjûne kerd, lajî xwu da ina kasparin ard xwu rî kerd bela. Ez nûn dîn ci û kena weye?"

Mîyerik vûn "Waye m', ez babîyê ina kênâ wa, bo mi lajî ti zî tê ard, hû lajî xwu bîg, kênayê mi bid."

Mîyerik kênê xwu gêno û peyd gêreno a, yeno keyê xwu, reyna qalê lajî nêkeno.

TI

Mujdat GÎZLÎGOL

Ti him ziwanê mi de ya
Him fikirdê mi de ya

Ti him zerrîya mi de ya
Him aqildê mi de ya

Ti him rihê min a
Him hewnê min a

Ti him roja min a
Him şewa min a

Ti him vizêrê min a
Him meştê min a

Ti him wesarê min a
Him payîzê min a

Ti him tîjîya min a
Him aşmîya min a

Ti him serd di germê min a
Him germ di serdê min a

Ti him derdê min a
Him dermanê min a

TI NÊNA

Faysal BOZKURT

Ez serê nê koyan de mîlçika seyek a
Ez to pawena, to ez verdaya teyna
Ez hesreta to menda, xebera to çin a
Ez bi şew û roj sey bilbilî nameyê to wanena
Ti nêasena
Roj şî awan
Estareyî vejîyayî asmînê zerrîya mi de
Ti nêasena, ez to geyrena
Ez sey mîlçika zimistanî koç kena
Xo rê ca geyrena
Vewre kewte, bî serdin heme ca
Nîyetê to çin o ti bêra
Ti asmîn de teyna pêl dana

VENGÊ BÊVENGÎYE

Rohelat AKTULUM

Nika tarîyê şewe de tena ez
Ez vengê bêvengîye eşnaweno, eceba çira?
Ne yew dost ne yew embaz ne zî yew sînayox
Saetî nêvîyarenê, deqîqayî nêqedîyenê
Nika tarîyê şewe de tena ez

Nika tarîyê şewe de tena ez
Yew ters zerrîya mi de esto
Vengê bêvengîye mi rê kilaman vano
Çira, no dej? Ez û xatirayanê xo ma tena yê
Nika tarîyê şewe de tena ez

CUYA ÇÎLEKEŞE Û HEWÎ

Cayî delalî Efrîn, Kobanî û Cezîre

Qirika dişmenanê ma de mendî gire

Rojawa, bextê to mendo bêbextan de
Gula azadîya to menda serî rextan de

Dişmenî xo kerd delqê en-Nusra û Daîş
Gwîn rişnayîş Dehhaq ra yin re bîya rîş

Yezîd, birneno sareyan, rişneno gwîn
Daîş ze rayerê yin ser de bîya pîle hîn

Ge Qamişlo bi, ge Kobanî ge zî Efrîn
Ge xij kerde Kerkuk û Şengala rengîn

Tutî seyek verdayî cinî û kênê berdî rotî
Camî û dêrî rijnayî, pere û zernî tirawitî

Merdim bîyo şeytan la ziwanê yi çin o
Xwi heq ser o nawneno la heq nêyeno

Hetî zaliman gêno, defê dînî kuweno
Firr dano xwi rê bêperr hewa ra şûno

Kes esto hetî yin o, dê re çapikan kuweno
Her û kutik nîyo la hem zirreno û laweno

Kurdî, wahşîyan ver vindertî, sîne rakerdî
Bacaran û dewan ra çeteyê Daîşan wekerdî

Rojawa, Rojava, wa roj ti ser a meşo awan
Verba zulmê wehşîyan de meman bêziwan

Sîyamend, Homaî çimî dayî to û bivîne
Dişmenî rê ters, dostî xwi pawe pê evîne

Sîyamend MÎRVANÎ

XEBATA DEZGEYÊ TARÎXÎ YÊ TIRKAN SER O

Îhsan TEKTAŞ

Seke yeno zanayîş Tirkîya de bi nameyê "Dezgeyê Tarîxî yê Tirkan (Türk Tarih Kurumu)" yew dezge esto. No dezge seba ke tarîxê tirkan ser o cigêrayîş bikero serra 1931 de bi talîmatê Atatirkî ronîyayo. Atatirkî gore bitaybetî şarê Ewropa, tirkan sey qewmêko "barbar", "îstilakerdox" û "dagîrker" vînenê, seba ke fikrê ewropayîjan bibedilîyo û keda ke tirkan seba medenîyetê merdimayî daya bêro zanayîş, ganî cigêrayîşî bêrî kerdîş. (1) Bi nê amancî 85 serrî verê cû Dezgeyê Tarîxî yê Tirkan dest bi kar kenê. Hetanî ewro kovarî zî tede nêzdîyê 1400 eserî çap kerdê. Kovara ke hetê nê dezgeyî ra 1937 de bi nameyê "Belleten" vejîyaya, ewro zî weşanê xo dewam kena. Hûmara 283. yê na kovare kanûna 2014î de vejîyaye. (2) No dezge heta serra 2014î tena seba tirkan xebate kerde, neteweyê ke Tirkaya de cuwîyenê qet nêameyî virê înan. La 2014 de kurdî ferq kerdî.

Dezgeyê Tarîxî yê Tirkan rojanê 09-10 çile 2014 de têkilîya kurdan û tirkan ser o yew sempozyumo akademîk organîze kerd. Nê sempozyumî de nêzdîyê hewtay teblîxî arê dayî. Nînan ra 50-55 teblîxî çar cîldan de weşanîyayî. Cîldo yewin de yewindes teblîxî weşanîyayê. Muhtewaya nê teblîxan seserra 8. ra hetanî seserra 19. ya. Wextê Emewîyan de rewşa kurdan senî bî, kurdî û tirkî çî wext ameyî Anadolî, têkilîya Osmanîyan û Safewîyan kurdan ser o senî tesîr kerdo? (3) Cîldê diyin de pancês teblîxî estê. (4) Cîldê hîrêyin de hîrês teblîxî estê. Nînan ra çend hebî roşinvîrê kurdan ê sey Ehmedê Xanî, Seîdê Kurdî û İdrîsê Bidlîsî ser o yê. (5) Cîldê çarin de pancês teblîxî weşanîyayê. Nê zî serewedartîşê kurdan, rewşa eşîran û raporê ke seserra 20. de kurdan ser o nusîyayê ser o yê. (6)

Nê teblîxan ra tayê bi fikrê nijadperestîye nusîyayê. Heta înan ra ameyo erjê kurdan kêmi nawito. Sey nimûne, cîldê 3. de Unîversîteya Marmara ra Dr. Mustafa Aksoyî bi nameyê "Türkiye'deki Kürt, Zaza Halı-Kilimleri ve Tarihi Mezar Taşlarının Kaynakları" yew teblîx amade kerdo. La muhtewaya teblîxê ey de qet behsê xalî û kilîmanê kurdan nêbeno. Goreyê Aksoyî, xalî û kilîman ser o yew kulturê kurdan çin bîyo, ê xalî û kilîmê ke nameyê kurdan ser o şinasîyenê eslê xo de yê tirkan ê. (7) Labelê seba ke xebata yewin a ke hetê Dezgeyê Tarîxî yê Tirkan ra kurdan ser o yew xebate bîya, coka muhîm a.

Seserra 20. de roşinvîranê kurdan ra yew Seîdê Kurdî yo. Seîdê Kurdî bitaybetî seba kurdan merdimêko muhîm o. Dewleta tirkan zî bi hêzê ey zanayne. La dewlete nêwaştêne Seîdê Kurdî kurdan rê rayberî bikero û heta ke înan ra ameyo, o şarê ey ra dûrî vîsto. Zafêr zî Seîdê Kurdî û Şêx Seîd Efendî yawbînan ra dûrî girewtê. Na xebata Dezgeyê Tarîxî yê Tirkan de zî Seîdê Kurdî ser o çend teblîxî nusîyayê. Nînan ra yew, Unîversîteya Heranî ra Doç. Dr. Mehmet Emin Ünêrî nuştê. Emin Ünêrî zî rêça dewlete ra nêvejîyayo, Seîdê

Kurdî sey yew burokratê dewlete nawito. (8) Rastî wina nîya. Seîdê Kurdî û Şêx Seîd Efendî serra 1924 de ameyê têhet û vato, ma do 1925 aşma adare de reyna yewbînan bivînin. Labelê seba ke 13 sibate 1925 de herb dest pêkerdo, coka nêşkayê bêrê têhet. (9) Seîdê Kurdî kullîyatê xo de winî behsê Şêx Seîd Efendî keno: "Yew mezlumo bextîyar wexto ke yeno darde kerdene, zalîmanê bêbextan ra vano, 'Ez îdam nêbena, belkî ez bi terxîs şîna huzûrê Heqî. Labelê seba ke ez şîma sey mehkûmê îdamî yê ebedî vînena, ez şîma ra heyfê xo gêna.'" (10) Sempozyumê Dezgeyê Tarîxî yê Tirkan de esero kurdî yo klasîk Mem û Zîna Ehmedê Xanî ser o zî yew teblîx pêşkêş bîyo. Nê teblîxî de zafêr xebata ke serra 2010 de hetê Wezaretê Kulturî yê Tirkîya ra Mem û Zîne ser o bîbî ameya rexnekerdiş. Seke yeno zanayîş, Wezaretê Kulturî Mem û Zîne seba kurdan û tirkan sey eserêko ortax dî. Bi nê fikrî açarna tirkî ser. Labelê teblîx de, nuştux Alî Riza Özdemirî gore, eserê Mem û Zîne seba kurdan û tirkan eserêko ortax nîyo. Alî Riza Özdemirî çend beytan sey nimûne nîşan dano û vano "Ehmedê Xanî, Mem û Zîne de pesnê kurdan dano, labelê tirkan û farisan sey dişmenî nawneno." Nuştuxî gore hewce nêkerdêne ke Wezaretê Kulturî nê eserê klasîkî ser o xebate bikero û bîaçarno tirkî ser. (11) Mi gore nê teblîxî de tespîtî rast ê. Mem û Zîne seba kurdan eserêko neteweyî yo. Xora xebata Wezaretê Kulturî zî xebatêka erjîyaye nîya. Prof. Qedrî Yıldırımî kermanîyanê xebata Wezaretê Kulturî ser o bi nameyê "Kültür Bakanlığı'nın Mem û Zîn Çevirisine Eleştirel Bir Bakış"î yew kitab nuştê. (12)

Sempozyumê Dezgeyê Tarîxî yê Tirkan de pancas ra vêşêr teblîxî pêşkêş bîyê. Nînan ra tayê bi formê akademîkî nusîyayê, tayêne de zî tesîrê nijadperestîya tirkan aseno. La Dezgeyê Tarîxî yê Tirkan erey bimano zî, heştay û panc serrî badê kurdî ferq kerdî. Ez hevî kena ke nika ra pey zî bi xebatanê objektîfan kurdan nas bikerê û bidê naskerdiş.

- (1) <http://www.ttk.gov.tr/index.php?Page=Sayfa&No=1> (04/04/2015)
- (2) Çc
- (3) Türk Tarih Kurumu, Tarihte Türkler ve Kürtler Sempozyumu, I. Cilt, Ankara, 2014
- (4) Çc, Cîldo II
- (5) Çc, Cîldo III
- (6) Çc, Cîldo IV
- (7) Mustafa Aksoy, Türkler ve Kürtler Sempozyumu, "Türkiye'deki Kürt, Zaza Halı-Kilimleri ve Tarihi Mezar Taşlarının Kaynakları", Türk Tarih Kurumu, III. Cilt, Ankara, 2014, r. 1-24
- (8) Çc, Mehmet Emin Ünêr, "Kuran ve Koruyan İki He-mşehri: İdris-i Bitlisî-Bediüzzaman said Nursî", s. 105-139.
- (9) İbrahim Sediyanî, Şeyh Said Kıyâmî, Şura Yayın-ları, Cilt I, İstanbul, 2014, s. 249
- (10) Bediüzzaman Said Nursî, Şûalar, Envâr Neşriyat, 6. Baskı, İstanbul, 2010, s. 208
- (11) Ali Riza Özdemir, Tarihte Türkler ve Kürtler sem-pozyumu, "Ortak Değer Temelinde Mem û Zîn'de Tür-kler ve Kürtler", Türk Tarih Kurumu, 3. Cilt, Ankara, 2014, s. 91-101
- (12) Kadri Yıldırım, Kültür Bakanlığı'nın Mem û Zîn Çevirisine Eleştirel Bir Bakış, Avesta Basın Yayın, İstan-bul, 2011

NAMEYÊ NEBATAN

Amadekar: **Ehmedê Dirihî**

kokvaş
(Sêwregi)
mostikvaş /
muestikvaş
(Çewlîg)
simbilok
(Hênî)
vaşê qopikan
(Gêl)

Kurmancî: gêre-giya, gêzegiya, pî-vong, sîpanok
Soranî: giyabawer
Goranî: qumam

Latînî: *Hordeum bulbosum*
Tirkî: yumrulu arpa